

LES MALIFETES
D'UN BENIFET PROPOSAT

*De fer bé,
mal en pervé.*

Fons Patxot

Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

LES MALIFETES D'UN BENIFET PROPOSAT

Nolite obdurare corda vestra.

Aquesta deplorable història s'esdevingué quan era Bisbe de Barcelona el Dr. Guillaumet, el vellet olotí, molt mal parat de salut, que substituï el Dr. Reig, quan aquest deixà el Bisbat « per culpa dels teus », segons ell mateix digué en acomiadar-se d'una dama catalana de la meva coneixença.

Tractaré severament falliments d'aquells que, segons veu corrent, « no es poden dir », afirmació errada que jo no comparteixo, majorment respecte de les directrius socials, les quals tenen deures sotmesos als drets de la collectivitat.

Aquella dita poruga, sanciona l'altra, més cínica, de « pecat amagat és mig perdonat », inici del conreu de la mentida, malura que esguerra no poques coses de la vida pública a casa nostra. Cal no oblidar que, en bona part, la mentida és la que encen les fogueres de moltes revoltes.

I si els que tindrien de fer llum, fan fum, on anirem a cercar la claror ?

D'altra banda, la Veritat, ni es pot ofegar ni monopolitzar, perquè ultrapassa les facultats humanes.

Potser tempoc no hi serà de més subratllar que els fets que narraré, s'esdevingueren després de les cremes del 1909 i abans de les del 1936.

Dit això, per tal d'esventar els esperits escrupolósos i els farisaics, a la seguida comença la lliçó.

GUAITANT ENRERA

En certa ocasió, una Senyora s'adonà de l'acte de caritat que féu un senzill sacerdot envers una vella i pobra puntaire, que s'invalidà a causa d'una mala caiguda en el carrer.

Parlant de l'accident, un dia que estava conversant a casa dels seus familiars, aquella Senyora digué :

— Si mai faig un Benifet, certament serà a favor de dit sacerdot, el nom del qual retregué : Mossèn Flavià Olivé i Rabinat.

La benvolent Senyora morí l'any 1909, víctima de la terrible epidèmia de « grippe ».

Els seus familiars, jo entre ells, ens trobarem ésser executors testamentaris i, recordant l'exclamació de la difunta, decidírem complir-la fent un Benifet a favor del sacerdot esmentat, malgrat que això no constés en el testament, ni ella ens n'hagués tornat a parlar més.

D'acord respecte del Benifet, sorgí desavinença entre els executors quant a la manera de fer-ho.

Tractant-se d'un sacerdot, la primera idea que s'acudia era realitzar-ho mijançant la Cúria eclesiàstica, lliurant-li un capital els rendiments del qual usufructaria el beneficiat.

Però jo, alliçonat per experiències molt fresques, car feia anys que duraven, vaig dissentir del procediment usual, aconsellant als meus companys que es donés forma civil al Benifet, dipositant el capital a la Caixa de Pensions i que els interessos fossin acreditats en una llibreta d'estalvi a nom i a la disposició del beneficiat.

Com que, entre els executors testamentaris hi havia algú que, moralment, representava força més que jo, aquest preferí seguir el costum i, per tant, s'acordà donar forma eclesiàstica al Benifet i se'm delegà per a la tasca.

En conseqüència, vaig estructurar la fundació, tenint molt de compte a vincular-la en el sacerdot proposat, Mossèn Flavià Olivé i Rabinat, sense deixar cap blanc en la seva redacció, tota ella autògrafa meua i així fou presentada a la Cúria eclesiàstica, per tal que la prengués en consideració o hi fes observacions, si calia.

Al cap d'un cert temps, vaig rebre avís de presentar-me a la Cúria a fi que fes el lliurament del capital ofert.

M'acompanyà a la Caixa el Secretari Cancellari, Dr. Salvador Carreras i, en el moment de lliurar el plec de títols, me vingué un surt de cor i de consciència, com si hagués tingut una empassegada o comès un malfet, car se m'acu-

LES MALIFETES D'UN BENIFET PROPOSAT

diren instantàniament totes les trifulgues que feia anys me costava el tracte de diners amb l'Església ; però vaig mirar de consolar-me pensant que jo solament complia la comanda d'uns companys, als quals no havia pas amagat la meva disconformitat amb la forma donada a la decisió llur.

Fet el dipòsit i acompanyat sempre del Dr. Salvador Carreras, ens en tornàrem per on havíem vingut i ens acomiadàrem.

Confesso que aquella nit no vaig poder dormir ; les dues qüestions pecuniario-eclésiàstiques que jo tenia entre mans, la grossa i aquesta petita sobrevinguda, s'embullaven fent cabrioles en el meu magí i no trobava manera de defugir-les.

Aquell surt de la lliurança devia ésser un pressentiment.

Després d'això, el sacerdot afavorit me comparegué demanant el formalisme de la presentació, cosa que em sorprengué molt, car jo la considerava acomplerta perquè, en plena lògica, essent el Benifet vinculat en persona determinada, no hi havia cap presentació més ferma que aquella vinculació ; la Cúria, havent pres els diners de la institució així precisada, l'acceptava implícitament en totes les seves parts i, una nova presentació era per a mi una redundància que desfeia la posició previsorament presa de bell començament.

El sacerdot em respongué que tal era el procediment i la usança, que ho havia consultat i li havien dit que calia fer-ho així.

Jo vaig resistir-me tant com poguí, mirant de convèncer-lo i allisonar-lo amb arguments de la meva experiència, dient-li que comprenia bé la seva impaciència, però que no em sabia pas avenir a una barroeria, que ens podia malmetre tot ço fet fins aleshores.

Però l'home venia massa engrescat per a raonar la contradicció i se'm posà tan decebut i neguitós, implorant-me la nova presentació amb tal sentimentalisme, que vaig acabar per firmar-la-hi, ben a contracor i encara perquè tinguí en compte que, respecte a la tramitació del Benifet, els meus companys no compartien el meu punt de vista.

Passà temps i un dia, a deshora, trucà a casa el doblement presentat, tot regirat i esverat, vermell, amb els ulls enaiguats, esbufegant i gairebé sense poder parlar. Després d'haver-se revingut i reprès l'alè, em digué a glops que el Bisbat havia refusat la seva proposta.

GUAITANT ENRERA

Vaig dir-li que, com que això del secret professional, tant entre clergues com entre seglars, sovint és un mite, suposava que ell ja s'hauria espavilat per esbrinar quelcom del fons de l'entrebanc.

Me respongué, temorosament, que no ho sabia ben bé, però li semblava que havia sorgit una denúncia calumniosa contra d'ell.

No em sorprengué gens la resposta, perquè era *peccata minuta* al costat d'altres incidents eclesiàstics en què jo em trobava actuant, per culpa de la incapacitat dels uns i la malvestat dels altres.

Per tal d'anar calmant l'excitació de la víctima, li diguí :

— Ara el parany queda al descobert, tal com a mi m'agraden les coses ; demà aniré a la Cúria i demanaré els diners.

Quant a Vós, indubtablement que és potestatiu del Bisbat l'acceptar-vos, o no, a tort o a dret i a càrrec de la seva consciència ; per tant, jo no pretinc imposar-li cap nom i defugo d'intervenir en el fur merament eclesiàstic. Si Vós voleu apellar, com crec que heu de fer-ho, jo us faré sempre costat moralment, però no pas altrament en aquest rengle.

Del que sí m'encarrego de grat és de la part material i podeu estar ben segur que, si no em tornen el capital lliurat, jo lluitaré sens treva fins a recobrar-lo, perquè han matat el nostre Benifet i ara els diners ens pertanyen.

Com que, amb tot això, s'havia expansionat i asserenat una mica, el dissortat sacerdot se n'anà quelcom més calmat o resignat i, quan fou fora, jo vaig pensar entre mi :

— Vet-aquí aquell surt del dia de la Caixa : era premonitori ; els psiquistes s'ho podrien apuntar.

L'endemà al matí, vaig anar a veure el Secretari Dr. Carreras :

— Bon dia i bon hora ! M'han dit que haveu rebutjat el nostre presentat ; això és cosa vostra i no en vull saber res ; però, en conseqüència, vinc a cercar els diners, perquè ja sabeu que una cosa anava lligada amb l'altra i, per tant, els diners també són rebutjats.

Al Dr. Carreras se li contragué la cara davant d'aquest argument :

— Aviat és dit això ! perquè els diners no es poden tornar sense un manament superior.

— Perfectament, suposo que us referiu al Sr. Bisbe. Aneu a dir-li que sóc aquí per recollir els diners. Si voleu, acompanyeu-me i jo mateix els hi demanaré.

LES MALIFETES D'UN BENIFET PROPOSAT

— Pobre Sr. Bisbe, si sabéssiu com està.

Es referia a la malaltia que, de fet, l'anava impossibilitant, enfosquint-li la intelligència.

— Ja ho sé, però bé hi la algú que el supleix i actua en nom d'ell.

— És clar que sí!

— Doncs bé; anem a veure el tal o els tals, substituïts o delegats.

— És que no en treureu res.

— Com s'entén això? És que tampoc tenen cervell, ni consciència?

Ja sé que són autoritats precàries que, per això mateix, fàcilment prenen caient dictatorial i són exposades a falliments. Ja veieu que començo de parlar a tall d'iniciat, ço que comporta la temptació de pensar que aquest Benifet ja hagi topat amb quelcom del que he dit o mig dit.

— L'ordre ha de venir de Roma.

— Que hi té a veure Roma en això? Me féreu lliurar els diners al Bisbat i és aquest el qui me'ls deu.

La cara del Dr. Carreras seguia allargant-se enfront de la meva ofensiva, car estic segur que veia de sobres la meva raó, però el seu càrrec no li permetia donar-me-la.

Me penso que ell també endevinava com jo li descobria el seu dualisme i això el posava més neguitós, i s'afanyava a insistir amb intent de descàrrec:

— Sense una ordre de Roma no us els tornaran pas.

— I això en virtut de quin dret?

— Són les ordres.

— Una ordre és un manament i un manament no és pas precisament un dret; àdhuc, de vegades, i a casa nostra majorment, un manament sovint resulta un contradret.

— Home, Patxot, tingueu en compte que parreu a persona manada!

— Perfectament, vet-aquí el llenguatge que em cal i agrada al meu temperament rectilini, avesat a coses exactes.

Interiorment, ja el planyia el pobre Dr. Carreras fent aquell paper emmanllevat, però no pas el Cancellari; la consciència se li donava i el càrrec l'empenyia, de manera que torní a preguntar, amb una mica de dolenteria:

— Va ben de debó això de Roma? Tingueu en compte que aquest entrebanc no em farà pas recular, car de molt pitjors en porto entre mans.

— Ja ho crec!

Aleshores, somrient, jo feu:

GUAITANT ENRERA

— Gràcies ! perquè suposo que creieu una cosa i l'altra. Doncs bé ; ja que ho voleu així, acudiré a Roma i us previnc, per si voleu avisar els causants, que lluitaré fins a recobrar els diners i, si Déu ens conserva la vida i el seny a tots dos, Vós i jo, desitjo que Vós mateix me pugueu acompanyar a recobrar-los, ja que fóreu Vós qui em duguéreu a la Caixa a lliurar-los ; així desferíem la nostra innocentada.

Amb aquest auguri, que ja sabia que era a llarg terme, em vaig acomiadar en la convicció que, en el fons, ambdós raonàvem més avinguts del que la nostra conversa aparentava ; perquè el Dr. Carreras era home planer i lleial que, quan parlava merament com a persona manada i no per convenciment, l'expressió de la cara el traïa de seguida.

Acabat el diàleg, en passar la porta, em vingué la recordança d'un clergue secular que, comentant situacions força més complicades que aquesta del Benifet, em digué : « l'Església és molt amatent a prendre, però molt escrupolosa a donar ».

En el pati del Palau Episcopal, vaig topar amb un grupet de capellans i entre ells un que em coneixia.

Se'm varen acostar i aquest em saludà :

— Vós també per aquí, en aquestes terres ?

— No hi sóc pas tan foraster com us penseu. Mireu ; ara vinc d'allà a cercar uns diners i no me'ls volen donar malgrat que no sien d'ells.

— Malament ! deu ésser quelcom del Benifet.

— Si ; un Benifet que comença fent malifetes i que em sembla que és mort i per això hauré de fer marxa enrera, per enterrarlo.

En oir la meva afirmació, els sacerdots que no em coneixien, em miraren amb un aire mig compassiu, com si jo hagués dit que volia capgirar el campanar de la Catedral. Però, el que em coneixia, no sé si amb veritable convenciment o bé amb una fina ironia, perquè potser sabia altres coses, conclugué :

— Això, amb el Dr. Reig no us hauria passat.

— Fa de mal dir, feu jo dubitativament.

I me'n vaig anar cap a la Biblioteca de Catalunya, on tenia a fer.

Un cop assabentats els meus companys, me donaren plenes facultats per a obrar de la manera que em semblés i considerant-me Patró del Benifet puix que jo l'havia presentat.

LES MALIFETES D'UN BENIFET PROPOSAT

Els ho vaig agrair després de fer-los avinent que em dolia haver encertat en les meves malfiances ; que la situació creada pel refús i la retenció em feria la consciència i el meu sentiment cristià i que, per amor d'aquest romanticisme moral — igualment que en la gran contesa — més que per altra raó, jo faria tot el que podria per treure de la fotja els diners lliurats condicionalment i que ara ens retenien prescindint de la condició imposada, acció que jo no volia qualificar, per més que ja tenia un mateix nom en el llenguatge jurídic i en el vulgar.

I sabedor que l'advocat N'Anguera de Sojo s'era especialitzat en qüestions canòniques, l'aní a veure, par explicar-li el cas i demanar-li si se n'encarregaria, com així féu.

Preveient argücies de posició, vaig insistir en que es malfiés dels falsos arguments amb què, possiblement, toparia de bell començament, car :
a) nosaltres no érem testamentàriament obligats a fer cap Benifet, sinó que aquest era un acte enterament voluntari per tal d'afavorir un clergue determinat ;
b) el Benifet no podia pas considerar-se instituït pel mer fet d'haver lliurat els diners, perquè aquests anaven nominalment destinats, per escrit, al proposat, i fou amb plena coneixença d'això que la Caixa diocesana els havia acceptats.

D'aquesta manera començàvem el clàssic joc d'escrits i contraescrits, giragonses i dialèctica guexa i pèrdua de temps, per mitjà dels quals es resolen sovint tantes qüestions, no pas en justícia, sinó per cansament o falla de resistència material.

A còpia de temps i d'escrits, arribàrem al primer replà, en el qual la Cúria, no solament mantenia el refús de tornar els diners i d'acceptar el beneficiat, sinó que començava diligències contra d'aquest.

Davant d'això i entrant ja en plena funció de defensa, vaig resoldre que, mentre duressin les actuacions, nosaltres passàrem al proposat una pensió igual a la que representava el Benifet encallat.

Aleshores, per raó de l'estat mental del Sr. Bisbe Dr. Guillaumet, el Bisbat era pràcticament regentat per una mena de tutoria que actuava a cobert de la mitra, amb tots els avantatges i els inconvenients inherents a les situacions inestables i difuses.

De la seva banda, el beneficiat proposat també impugnava el seu refús i, per la via ordinària, demanava la rehabilitació, sense resultat de primer, perquè es trobà que la Cúria, no solament li confirmava la primitiva dene-

GUAITANT ENRERA

gació, sinó que, a més, li retallava una llicència i el posava sota la vigilància d'un altre sacerdot que, sortosament, resultà un bon cristià i, per tant, un lleial conseller i company.

Fins aquí, doncs, l'intent d'afavorir un sacerdot dintre del procediment eclesiàstic, havia donat el següent resultat invers :

- 1) una calúmnia, amb totes les seves conseqüències ;
- 2) uns diners indegudament retinguts ;
- 3) el proposat beneficiat en entredit dintre la clerecia puix que, malgrat el secret de la disposició, era prou evident que no exercia una de les seves funcions.

Mentrestant, anant-se agravant cada dia l'estat mental del Bisbe Dr. Guillaumet, se li nomenà un Bisbe Coadjutor, el Dr. Miralles, mallorquí, a qui vaig cuitar de fer visita, per donar-li tots els antecedents del nostre cas. De bell començament se'm mostrà ben disposat, però sospito que, tenint en compte l'actuat, no volgué la responsabilitat d'una decisió — malgrat ésser dintre les seves facultats, com vaig saber més tard — i s'estimà més defugir-la i passar l'afer a Roma, si bé sostenint, sembla, la meva demanda del retorn dels diners.

És molt possible que aqueixa decisió del Bisbe coadjutor fos deguda al fet que, veient el tèrbol inici de la qüestió, no volgués encarar-se públicament amb els causants que, al cap i a la fi, eren subordinats d'ell ; car, no cal perdre de vista el pecat original dels Bisbes espanyols, tots ells fills de la política, ço que els exposa a reaccions, com li succeí al Dr. Reig ; és prou sabut que la mitra de Barcelona té molt de tràngol degut a la topada de dues mentalitats encontrades que l'esvoren.

El traspàs de l'actuació a Roma entrebancava i allargava considerablement l'acció i els formalismes, fent que els escrits passessin solament de trànsit per Barcelona.

Aqueixa maniobra d'allargassament, jo la coneixia prou d'altra banda, perquè és una tàctica de les institucions contra de l'individu, puix que aquests moren, mentre aquelles romanen, ço que fa que molts litígis quedin a favor d'aquelles sense necessitat de raó, sinó merament per manca d'oposició i de durada.

Com que el temps passava, vaig pensar en enviar a Roma algú de la meva confiança, per tal d'esbrinar què hi havia en el fons de la qüestió i mirar

LES MALIFETES D'UN BENIFET PROPOSAT

de desensopir-ho una mica. A tal fi, se m'acudí l'amic En Ramon d'Alòs-Moner, casat amb una italiana que tenia un parent Bisbe.

N'Alòs acceptà de grat la proposta i marxà cap a Roma a compte nostre.

Aquest bon intent, no donà, pràcticament, cap resultat.

D'altre banda, el beneficiat proposat, després d'haver-se bellugat molt, també demanà amb insistència per anar a Roma ell mateix, on li havien recomanat relacions amb les quals podia comptar. Vaig accedir així mateix a la seva demanda i vaig carregar-ne la despesa.

Aquell pobre sacerdot, sense saber llengües, ni haver viatjat per l'estranger, se n'anà decididament sol, ple de refiança, estigué a Roma unes quantes setmanes i en portà còpia d'una pila de documents que permetien veure l'esperit de la Cúria barcelonina i el camí seguit per aquesta fins aleshores.

L'agent de la Cúria era Don Carmelo del Collegi espanyol de Roma que, dit sia de passada, era una escola d'anti-Catalunya eclesiàstica, com el Collegi espanyol de Bologna ho era d'anti-Catalunya civil. Don Carmelo tenia la fama de portar malastrugança als afers que li passaven per les mans.

El beneficiat nominal tornà de Roma, i esperà el resultat de les seves gestions i els auguris dels seus amics i encarregats particulars que havia deixat allà baix.

Tot fou debades, perquè la cosa seguí encantada en el mateix estat i els plecs anaven i venien, i s'espaiaven cada dia més, potser comptant amb que el temps és un gran dissolvent i, per aquest camí, encomanar-me una decisió que jo no podia ni devia acceptar, ço és : no tornar els diners i substituir el proposat.

Davant d'això, vaig decidir enviar a Roma un altre emissari, per tal d'intentar somoure definitivament la qüestió, tan mal nada en la Cúria barcelonina. Aquest fou En F. Valls i Taberner el qual acceptà la meva comanda, no solament pel seu sentit moral, sinó perquè, al mateix temps, li oferia l'avinentesa de continuar a Roma el treball de recerca complementari d'un estudi que tenia entre mans.

En Valls, que era advocat, i potser precisament per això, prescindí de la rutina judiciària i es ficà decididament en l'afer entrant-hi per la teulada gràcies a les seves relacions personals.

Trucà a una jerarquia que, de seguida, es feu càrrec de l'errada inicial que es pretenia mantenir enfront de l'executor testamentari i, avalant la

GUAITANT ENRERA

lògica pretensió meva, oferí intervenir amb tota la seva alta i forta representació.

En Valls i Taberner tornà a Barcelona duent de Roma les millors fiances pel que respectava als diners, puix que el seu alt interlocutor veié, de seguida, la repercussió pública que podia tenir el fet de retardar la correcció de la falta primordial que desautoritzava, moralment, totes les actuacions contràries posteriors.

Encara passaren unes setmanes en el marasme fins que, un dia, trucà a casa nostra un sacerdot demanant d'ésser rebut, puix que acabava d'arribar de Roma, d'on m'havia de transmetre un encàrrec personal.

El feu entrar i vaig trobar-me amb un clergue regular, prim, baixet, d'expressió moguda i parlant català. Em digué que venia d'ordre superior a dir-me que la meva pretensió havia estat resolta favorablement i que ja me'n donarien coneixença per la via ordinària. Em féu l'efecte que era una oficiositat benivolenta, avançant-se al Sr. Bisbe, el qual segurament trigaria encara a saber la resolució.

Vaig donar-li gràcies i vaig pregar-li que les trametés al seu inconegut superior, subratllant-li que el meu interès i el meu redreçament en la qüestió era a part de l'acceptació o no del beneficiat, de la qual cosa jo m'havia inhibit des del començament, sinó que jo no volia, ni podia, ni devia permetre la retenció injusta d'uns diners, comesa amb premeditació, segons els fets evidenciaven.

En acomiadar-se, em digué que es quedava a Catalunya.

Passaren més setmanes i un dia, amb un pic de telèfon des del Palau Episcopal em pregaven que hi anès perquè el Sr. Bisbe tenia quelcom per a comunicar-me.

Hi aní l'endemà matí i el Sr. Bisbe m'acollí somrient i, amb visible satisfacció em digué que havia rebut de Roma l'ordre de *restituir-me* els diners. Com de costum, no em donà el trasllat, ni còpia de la resolució, però jo vaig ben acontentar-me amb aquell qualificatiu de *restitució* que havia oït de boca del Sr. Bisbe. Jo mai no havia demanat altra cosa que la devolució dels diners lliurats condicionalment i aquell mot de *restitució* era la condemna implícita dels qui, de bell començament, havien desenfocat un lleial i bon intent.

LES MALIFETES D'UN BENIFET PROPOSAT

El Sr. Bisbe em féu acompanyar a la Caixa pel mateix Cancellari que m'hi havia portat *vuit anys enrera*, quan jo feu el mal aconsellat lliurament. D'aquesta manera es complí l'amenaça-invítació que jo li havia fet en la nostra primera topada, més aparent que real.

En passar pel corredor d'oficines de la Caixa, com que, malauradament, jo era prou conegut i la raó que em portava per aquells indrets encara més, el personal es movia encuriós i àdhuc, en alguna cara, translluia una mal continguda simpatia.

En essent a la Caixa, em semblà reconèixer el mateix caixer d'aleshores, que m'acolli molt amablement, i de seguida, em retornà els títols esca del pecat, que ja tenien a punt, més els interessos produïts, afegint, amb caràcter consultiu, que la Caixa tenia el costum de cobrar un tant d'administració.

Jo li responguí que m'hi conformava, ja que m'ho consultava, però donant-li a entendre que, si no ho hagués fet, l'hi hauria negat perquè una retenció abusiva no és cap administració.

Un cop en possessió dels diners, vaig reunir els altres executors testamentaris amb els quals resolguérem tornar a la meua primera proposició de fer el Benifet en forma civil.

En conseqüència, constituïrem un dipòsit a nom nostre en la Caixa d'Estalvi i Pensions per a la Vellesa, els interessos del qual eren passats a una llibreta a nom del Beneficiat, qui en disposava lliurament.

A més, vàrem donar-li una quantitat, que ell aplicà generosament a deutes d'algú de la seva família i, per tal que pogués continuar pel seu compte les gestions referents a la seva situació eclesiàstica que, de vegades, el posaven en compromisos ben desagradables.

Aquell sacerdot se'ns mostrà tostemps sumament agraït, oferint-se'ns en tot i per tot. El vàiem sovint, car se'ns venia a esplaïar dels neguits que li donava la seva reivindicació en curs. D'altra banda, no s'estava mai de lloar la lleialtat i la caritat del sacerdot sota la guarda del qual l'havien posat.

Barcelona, 28 Enero 1929

Rdo. P. J. N.
Roma

Muy Rdo. Padre :

Recibí oportunamente su atta. del 22 Dbre. ppdo.

Yo tuve la mala ocurrencia de ponerme enfermo por Navidad, gracias a lo qual, terminé mal el año y no lo empecé mejor; en tiempo de los augures, esto no prometería nada bueno.

Por fin se aclaró el asunto de aquel sacerdote calumniado, quien, completamente abatido, vino a consultarme lo que podía o debía hacer.

Yo le dije que, en el punto donde estaban las cosas, era de parecer de liquidar rápidamente el asunto; que hablara de él lo menos posible, que procurara pasar desapercibido, cuanto mas mejor y que desde el momento en que su conciencia no le reprochaba nada, ante Dios sería un mérito el cargar con las culpas de los que se ocupan preferentemente del « foro externo » y quieren vestir la verdad, que entonces se vuelve mentira.

Para consolarle algun tanto, le facilité los medios de pagar unas cuentas o deudas de sus padres, pobres viejos que habiendo perdido el sostén del hijo mayor, en cambio cargan con una nuera que no les respeta y por ende se emborracha.

He realizado civilmente la pensión que tan mal resultado dió intentarla canónicamente y así termina esta cuestión deplorabilísima, que ha durado ocho años y es digno epílogo de una testamentaría escandalosamente indigna, que los herederos voluntarios, inmereciadamente favorecidos, alargaron durante catorce años, siguiendo la táctica, que no sorprenderá a Vd., de pasar tiempo, con lo cual, a veces se logra eliminar personas que estorban, facilitándose así la consumación de enormidades.

LES MALIFETES D'UN BENIFET PROPOSAT

Volviendo a nuestra liquidación, anteayer 26 cte. dí orden a ese Banco di Roma para que de mi cuenta entregue a Vd. la cantidad de cinco mil liras, que lo ofrezco como recuerdo de una miseria humana en que ambos nos hemos encontrado, al doblar una encrucijada de la via terrena.

Esta acción mía, veo sorprende a Vd. y sin embargo es rigurosamente lógica pues, dejando aparte que, para mi, el dinero no es el fin de la vida, sinó sencillamente un medio de acción, tampoco olvido que los sacerdotes, en este mundo no pueden librarse completamente de su naturaleza humana y de consiguiente, tienen necesidades materiales a que atender y, en su mayoría, también disfrutan, como nosotros, la clásica parentela-sanguijuela, que solo se acoje a beneficios y usufructos.

Saldadas pues las cuentas materiales, yo desearía que, antes de separarnos, me permitiera Vd. platicar un poco sobre cosas más transcendentales y espirituales.

En primer lugar, hablemos de la sentencia, según me la notificó este Sr. Obispo.

La sentencia está bien en el fondo y es lo mismo que yo pedí, en carta al Obispo Dr. Guillaumet, en 1921, a raíz de haberse consumado el engaño premeditado. Este documento seguramente lo vería Vd. entre los papeles del caso.

Pero en la forma, la sentencia no puede ser más desacertada, porque :

a) al referirse al testamento, le hace decir cosas que no están en él ;

b) invoca el testamento, que es de mi exclusiva competencia como albacea y la Iglesia no tiene nada que ver, ni con una cosa, ni con la otra, como no sea para entonar el *mea culpa* ;

c) pretende condicionar dinero que no es, ni ha sido nunca, de la Iglesia, sinó que ésta lo retenía indebidamente y que ya viene condicionado por su procedencia testamentaria¹.

Lo que sí está bien, es el verbo « restituir » que emplea la sentencia, pues implícitamente califica como se merece el hecho cometido.

Cuando yo considero toda esta historia retrospectiva y recuerdo el Vaticano que yo conocí algo por dentro en tiempo de Leo XIII, por allá el año 1894, no puedo evitar que se me acuda la palabra decadencia.

¹ L'Església aconsellava, d'una manera massa autoritària, la fundació d'altre benifet, ço que hauria estat convertir en un prec l'errada de la Cúria, que jo havia rebutjat.

GUAITANT ENRERA

Este mismo concepto ha salido ahora a la luz del día y corre por aquí en boca de todo el mundo con motivo de las recientes decisiones de Roma, que convierten la Iglesia de Cristo en instrumento del César, precisamente en una época en que los césares se van eclipsando al por mayor y los pocos que quedan se tambalean.

Por culpa de las mentadas disposiciones, en Cataluña se quedan dentro de la Iglesia : los conquistadores, con las huestes de ocupación, los prebendistas y los mercaderes.

Y fuera de ella estamos los cristianos catalanes, que la Iglesia italiana ha echado del Templo y que nos encontramos en la calle con la Doctrina cristiana que dicha Iglesia también se ha dejado allí olvidada y que nuestro pueblo conservará, esperando el retorno al Cristianismo de las burocracias que se arrastran tras la materia. Pero, cuando ello suceda, la Iglesia ya no recobrará las posiciones que tan locamente ha abandonado.

Porque, si la contrición viene de arriba, será en forma de separación de la Iglesia y el Estado y, además, libertad de cultos, justificadas consecuencias de la actual gesta romana. Amén.

Y si el castigo viniera de abajo, tendríamos otra quema de conventos, expulsión de ordenes religiosas, laicismo, México, es decir, evocación de aquella semana trágica que dió motivo a mi amigo, el poeta Maragall, para cantar su sensacional « Iglesia cremada », cuyo evangélico simbolismo fué después ratificado por la voz de un Buen Pastor, el Dr. Torras y Bages, en su pastoral *La Gloria del Martirio*.

Sea como fuere, es interesantísimo el período histórico que nos ha tocado. A continuación de la guerra europea, que ha desmentido tantos apriorismos y derribado tantos ídolos, experimentamos la epidemia asiático-ruso-europea-esteparia, vulcanizándose en el calor Mediterráneo central y enturbiando el Occidente meridional ; hemos escuchado el suicidio político de una monarquía, ahora presenciamos el suicidio social de una Iglesia ; en fin, no hay más que pedir y si alguien se aburre es porque quiere.

He ahí lo que yo deseaba decirle, como cristiano que soy y pensando en que esta confesión de un hombre envejecido, conocedor de la humanidad y de los repliegues de la historia y, además, desarraigado del mundo, no solamente interesaría a Vd., sinó que también pudiera convenir a alguna jerarquía espiritual, suficientemente *haut placé*, para que, dominando el materia-

LES MALIFETES D'UN BENIFET PROPOSAT

lismo imperante, y disfrutando horizonte mentalmente sereno, se aperciba de la transcendental enormidad, doctrinal y social, de la transgresión cristiana cometida últimamente en Cataluña ¹.

Y descargada mi conciencia, con esta confesión hecha fuera del estatismo eclesiástico; desde la calle donde nuestro pueblo ha recogido la Doctrina, me repito nuevamente

Su afmo. en Cristo

P.

No crec que el Dr. Miralles hagués tingut veritable coneixement de la manera com s'havia acabat el conflicte perquè, temps després, havent-me vingut a veure al Montseny el Secretari del Bisbat i sortint accidentalment en la conversa el malaurat Benifet, el meu visitant exclamà fent un sospir de satisfacció com havent-se tret un gran pes de sobre :

— I tant com ens costà d'obtenir-ho !

Jo crec que, efectivament, el Dr. Miralles, un cop ben assabentat, es posà decidit al meu costat, donant-me tota la raó ; però, a part d'això, és curiós de veure, en les còpies que Mn. Flavià portà de Roma, com la Cúria alguna vegada ressentia vents de l'altra banda, puix que m'aplicava qualificatius bon xic fora del cas, poc pensant el seu incaute redactor, que la seva intrusa entremaliadura vindria a parar al meu arxiu.

El Dr. Miralles m'escrivia sempre autogràficament en català i àdhuc feia els sobres ; per això em reca que la seva darrera carta fos en castellà, proclamant el seu doblegament a la dictadura, perquè aquest final desdibuixa el quadre de les nostres relacions.

¹ *A posteriori*. — Es refereix sempre a la informació Tedeschini, feta a prec Magaz, per compte de la dictadura Primo de Rivera i el resultat de la qual foren aquelles ordres secretes eixides de Roma contra la nostra catalanitat : refrenar el sentiment popular cristià de la nostra clerecia catalana, retardar el seu ascens eclesiàstic o àdhuc exclusió de la jerarquia, barrar el pas a les vocacions verament catalanes, etc. Tot això per a complaure el veritable esperit d'Alfons XIII contra Catalunya, encobert pel seu amical dictador, precursor del filial falangisme, còmplice de la guerra civil i partícip dels seus guanys materials.

Com que l'Església, orgànicament, també té concomitancies dictatorials, manté políticament la barata de Casp contra Catalunya, amb una fidelitat digna de millor causa.

GUAITANT ENRERA

Més tard, el Dr. Miralles fou nomenat Bisbe de Mallorca, amb altres distincions honorífiques; després, també firmà la Carta Collectiva de l'Episcopat Espanyol adherint-se a la sublevació del Gl. Franco i infeudant-li l'Església espanyola; finalment, beneí els avions italians que, sortint de Mallorca, anaven a bombardejar Barcelona, l'anterior Bisbat del Dr. Miralles.

Això, és una nota marginal més a la història político-burocràtico-oportunista de l'Església espanyola.

P.

Segurament que, en entrar de Bisbe coadjutor, el Dr. Miralles passà el plet a Roma, perquè volgué evitar-se l'haver de desautoritzar ell mateix els seus subordinats que l'havien tan mal enfocat i algun dels quals ja havia rebut malament el seu nomenament.

El fet que la solució vingués imposada de Roma, es veu que asserenà moltes consciències, perquè en un enterrament vaig trobar-me amb el Vicari General, que jo no coneixia i, acostant-se'm espontàniament, em digué, com una excusa *a posteriori*:

— Potser sí, que em va passar per alt el Benifet!

En canvi, quan vaig explicar a N'Anguera de Sojo la veritat de la solució, m'interrompé sobtadament:

— Així, us tinc de tornar els diners, perquè la meva feina no ha servit de res.

— No, home, no! Vós heu treballat seguint la via professional, com no podíeu fer altrament i no és culpa vostra si En Valls, coneixent la dreuera, ha trencat de camí i ha arribat primer a terme.

L'home somrigué conformat perquè, segurament, en la seva carrera, també havia après que no manquen sorpreses, dreceres i estimballs en casos semblants.

El que em desillusionà fou, que el propi defensor eclesiàstic de Mn. Flavià, un canonista de Roma, en comunicar-me tardanament la devolució dels diners, em recomanava massa autoritàriament, en nom de l'Església, que empréssim aquell capital en una altra fundació eclesiàstica, com si l'Església pogués disposar de ço que no li pertanyia i nosaltres vinguéssim obligats a fer res de semblant.

Aqueixa estranya girada — talment una recidiva — em féu redreçar altre cop i vaig escriure-li una carta severa retreient falliments i mals usatges

LES MALIFETES D'UN BENIFET PROPOSAT

tradicionals, dels quals jo en derivava advertiments pel que respecta a la Església i la Monarquia, advertiments que pocs anys després resultaren profètics.

També vull anotar una altra sorpresa.

Nosaltres consideràvem que, si bé un sacerdot no ha de viure en l'opulència, en canvi, ha de tenir un passament dignament modest i, seguint aqueix criteri, proveïrem el Benifet, recordant així mateix el plany de l'amic Mn. Frederic Clascar quan, en un moment d'efusió i dificultat, ens deia :

— Vós no sabeu com viu un capellà : és per miracle.

La nostra benvolent previsió semblava que havia de merèixer lloances per part de la jerarquia i no fou pas així car, parlant amb personal de la Nunciatura, ens sorprengueren amb aquest retret :

— Això que us passa amb el Benifet, és perquè l'heu dotat massa bé.

Ens féu molta pena aquest argument tan poc caritatiu en boca de gent que, semblava, tenia la missió de protegir l'estament eclesiàstic, a menys que aquella resposta no fos sinó una manera encoberta de suposar l'enveja que el nostre raonat proveïment podia haver provocat.

Durant tots aquells temps de la meva actuació, vingueren a trobar-me nombrosos sacerdots, explicant-me tota llei de dificultats i misèries que estaven passant, demanant que els ajudés, sense fer-se càrrec que la meva oposició no tenia cap pretensió eclesiàstica, sinó el deslliurament d'un capital indegudament retingut.

Aleshores poguí convèncer-me una vegada més de com circulen les denúncies i calumnies en la vida orgànica eclesiàstica, ço que em recordà l'exclamació del Dr. Mestres, en un moment tràgic per a un amic d'ell i meu :

— L'odi d'un capellà és una cosa terrible ! poc us ho podeu pensar !

Fou durant aqueixes converses que vaig veure fins a quin punt la disciplina eclesiàstica era fermada a la prosaica materialitat del viure i a la coacció social, força més que basada en la inducció espiritual i moral.

Perquè, si en un país de monopoli confessional com el nostre, treuen les llicències a un sacerdot, li posen el següent dilema coactiu : o sotmetre's incondicionalment o morir-se de gana, puix que el marquen amb un estigma que, pràcticament, el bandeja de la societat, la qual li tanca les portes donada la religiositat imperant, que és de costum, de submissió tradicional i no pas de convenciment raonat en acció. En altres terres, on totes les confessions

GUAITANT ENRERA

gaudeixen de llibertat i el Crist també es troba en les cases del davant, la religió és un dret individual indiscutible, protegit per la llei, ço que fa que els incidents del fur interior, restin més deslligats de la relació social.

Per culpa de la mateixa natura humana, els monopolis en tots els ordres, espirituals i materials, són modalitats de l'abús amb tot el seu ròssec d'impureses i sobre aquest tema es podria escriure un tractat de sociologia històrico-experimental que conclouria en l'enunciat secular de l'insoluble problema : el dualisme de l'home.

I l'Església orgànica no n'és pas deslliurada, perquè és un aplec de factors humans de totes procedències.

Heus-ací « l'humanal » del Benifet, el mateix d'aquell escàndol de la gran contesa eclesiàstica en què vaig bregar durant dotze anys : l'esca d'ambdues era el diner.

Les meves relacions amb el Secretari Cancellari Dr. Carreras, no s'acabaren pas amb la nostra visita de recuperació a la Caixa diocesana, sinó que tingueren un epíleg d'una emotivitat extraordinària, que vull consignar.

Un matí, tot anant als meus quefers de la Biblioteca de Catalunya, vaig entrar al Palau Episcopal, camí de l'Arxiu, on me calia fer una pregunta.

En el pati, per atzar, vaig creuar-me de lluny amb el Dr. Carreras que sortia del seu despatx, el qual, tantost em veié, girà sobtadament cap el meu encontre, amb la versalitat i rapidesa dels moviments involuntaris, com si una imperiosa força magnètica l'hagués atret cap a mi.

I sense donar-me temps ni de badar boca, com recitant una pregària i amb una entonació, una mena d'unció confessional indescriptibles, em digué pausadament :

— Mireu, Patxot ; d'allò del Benifet, jo no en tinc cap culpa i la meva consciència n'és ben neta, perquè jo devia fer el que em comanaren.

I articulava això amb una expressió de psalmodia solemnia, com jo no li havia vist, ni oït, mai ; perquè, tot de cop, se m'havia transfigurat ; la seva fesomia era contreta, talment erta, llevat dels llavis que li tremolaven lleument, però els ulls li eixien enfora, lluminosos, en una radiança interior on es translluïa un esperit en sofrença, freturós de justificació, implorant la reconciliació ; verament, l'ànima se li desincorporava.

Com que jo sóc un sentimental, aquell espectacle em somogué fins al fons de l'ésser ; enfront d'aquella ardència espiritual, jo sentia una indefinible

LES MALIFETES D'UN BENIFET PROPOSAT

impressió sobrehumana, que m'evocava llegendes orientals emparentades amb la doctrina de l'emanació i l'absorció.

La seva faç visionària em perseguí dies i dies i no em deixà aclucar l'ull en tota la nit, perquè la meva ment seguia sorpresa per aquella ànima, parlant-me des del seu cos extàtic.

Un cop revingut una mica, per tal de conhortar-lo i, a més, perquè així havia estat sempre el meu convenciment, vaig respondre-li amb dolcesa : que jo mai no l'havia fet responsable de ço esdevingut, car comprenia perfectament el lligam del secret professional, majorment en l'hàbit que ell revestia.

Dies després, sense voler, escoltant una conversa, vaig saber que, a la matinada d'aquella mateixa nit del nostre espiritual colloqui, el Dr. Carreras havia estat trobat mort en el seu llit !

Aquella coincidència em colpí i em renovà la escena inoblidable que acabo de descriure, nimbada per la mort i agreujada per la dolença de recances que torbaren molt de temps el meu esperit.

Quan vingué la sublevació de la guarnició de Barcelona i la seva conseqüència, l'alçament del poble i el desfermament de les masses, inici de la guerra civil, nosaltres perdérem de vista el nostre beneficiat i foren inútils les gestions que férem per saber-ne quelcom.

Un cop ocupada Catalunya per la invasió franquista, esperàrem a veure si compareixia a cobrar la seva pensió, però fou debades : no féu acte de presència enlloc.

Solament anys després, poguérem aclarir que la seva despulla havia estat reconeguda a Montcada, per les inicials de la seva roba. Era barrejat amb altres en una fossa de calç, tenia un braç separat del cos i algú pretenia que l'havien tirat a la fossa sense ni ésser ben mort !

Tal fou la fi del malaurat clergue secular, Mossèn Flavià Olivé i Rabinat, víctima moral dels *seus* i víctima corporal dels *altres*.

Que Déu l'hagi. Amén.

P.

